

en, die zich
len en ande-
onde aan de
nsel ook bij
wel eens bij
een leven-
onder den
ren kwijnen,
derlei tegen-
les kwijt."

hoe bitter
hij bij hen,
or kinderen
dient leven.

en van mijn
btelijk leven
ende predi-
ist kan hou-
teerlijkheid,
sheden.

sheden. Alleen te
varing doen

in twijfelen
het geloof.
nte is juist,

een zonde
r niet mee,
n die man
het geloof",
antwoorden:

nij door het
ldvergeving
f den nieu-
ergezelt op
et de zonde
g gebeuren,
ik niet in
st en zeker
dat ik met

iet gepaard

rekken, ver-

moet altijd
oor het ge-
zonde ver-

htkring van
it bang van
nde krijgen.
er, die mij

alde zonde,
dan minder

et geloof te

Heere heeft
nder al de
t is er niet
sprake van
„is volgens
ds uit Juda,
N. W. van

isolement
an Debora.
ammen van
stam van
on, die zich
lde Juda in

belofte des
zullen uwe
n nek uwer
ders zonen
ornaamste,
en. Hij was
in Israël!
os te gaan.
„Gaaf al-

Door ver-

Juda kan
van Mozes
rt tot zijn
Richtertijd,
ren.

zolk vinden
ur zien wij,
niet alleen
isoleert.
lement het
Uit Moab
noeder van
isolement.
met al de

komen.

in wien al
7:5-8.

K. M.

leven, Gods genade te aanvaarden, dan zult ge eerst recht de zonde onder de knie krijgen; dan zal nooit meer uw zonde, anderer zonde u doen denken: „beteekent dat geloof wel wat?“, maar het zal u al duidelijker worden, dat heel dat gebrek aan heiligmaking bij ons gevolg is van gebrek aan geloof.

Dan zal ook de Heilige Schrift u niet meer zijn een boek vol tegenstrijdigheden, maar, al kunt gij alles niet begrijpen, in heel die Schrift zult gij hooren de stem uws Vaders en gij zult vrede vinden.

Dat is het wat wij noodig hebben.

Geleerden en ongeletterden, hoogen en lagen, wij moeten meer uit het geloof leven.

Dat is het, wat ik niet moede zal worden, met al den hartstocht, waarover ik beschik, in de gemeente des Heeren uit te roepen.

„Wij moeten leven uit het geloof“.

Geen critiseeren van elkanders zonden, geen wettisch vermaan tegen wereldgeleekvormigheid, geen dreigen met oordeel en ondergang, geen jagen naar heiligmaking zal ons in ons persoonlijk leven, in ons leven als kerk van Christus, verder brengen, als wij niet op grond van Gods belofte, beginnen met in te gaan tot het heil des Heeren, de weldaden des Verbonds, om daaruit te leven.

Wij zullen niet als Gods kinderen kunnen wandelen, als wij niet eerst ons Gods kinderen weten.

Daarom is het zoo dwaas, dat men wil wachten met voor zichzelf de hand op dat kindschap te leggen, tot op het oogenblik, waarin wij meenen de waarachtige kenmerken van dat kindschap bij onszelf te hebben gevonden.

Het kindschap, met alle heil daaraan verbonden, komt ons enkel toe uit Gods genade, wordt ons toegereikt in het Verbond, onvoorwaardelijk en moet ook onvoorwaardelijk, alleen in het vertrouwen op die genade Gods worden aanvaard.

Eerst daarna zullen de kenmerken van het kindschap zich kunnen gaan ontplooiën.

Dat geve God, dat wij allen, die ons naar Christus noemen, aan het einde van elken dag ons mogen stellen in den kring van de Vaderliefde Gods, om met Hem in Christus verzoend, den nacht in te gaan en den dag straks weer te beginnen. Dan sterft de onderlinge vijandschap, de bitterheid weg, dan gaat alle zonde in ons leven kwijnen.

Dan zal niet meer het zien van de zonde bij onszelf en bij anderen ons doen twijfelen aan de kracht des geloofs, maar elke zonderest zal ons te meer er toe drijven te leven uit het geloof.

D. v. D.

III ZIELKUNDE III

Geloof en Verbeelding.

I.

De verbeelding (fantasie) speelt een groote rol in het leven. Ze toovert ons voor een schijnwerkelijkheid, die soms in verband, soms buiten verband staat met de eigenlijke werkelijkheid.

De zielkunde heeft tot taak om na te gaan hoe de fantasie ontstaat. Maar de karakterkunde of bijzondere zielkunde heeft na te gaan hoe de persoon of groepen van personen reageeren op de werking van de verbeelding. De fantasie is een gewichtige functie (vermogen) door God bij de schepping verleend aan den mensch in onderscheiding van de dieren die haar missen. De ont-aarding van deze functie door de zonde maakt het ons moeilijk om de wetten daarvan te leeren kennen. God heeft ons echter door Christus Zijne bijzondere en algemeene openbaring verleend, als het licht waarbij wij het licht zien. Bij dit licht willen we een onderzoek instellen naar den invloed van de fantasie op personen en groepen van personen. In het bijzonder naar den invloed op het geloof, dat zij oefenen, in algemeenen en bijzonderen zin.

Verbeelding en geloof gelijken wonderveel op elkander. Het bevreesde ons niet, dat eene van de bestrijdingen waarmee ware geloovigen te kampen hebben is, dat zij niet in werkelijkheid maar in verbeelding vroeger geloofsgemeenschap met Christus hebben gevoeld. Het geloof toch is ook een kennen van een werkelijkheid, doch dit kennen gaat gepaard met het vertrouwen, dat dit de ware werkelijkheid is op grond van goede getuigenissen. Dit vertrouwen kan ons wel eens bij oogenblikken ontzinken, doch bij het zaligmakend geloof wordt het staande gehouden door Gods Woord en het getuigenis des Heiligen Geestes in onze harten, dat dit de waarheid is.

Schijnbaar wordt in de Heilige Schrift weinig melding gemaakt van de verbeelding. Dit komt doordat onze vaders in navolging van de Scholastieken geen onderscheid maakten tusschen verstand en verbeelding en bij hun vertaling van de Schrift het begrip „inbeelding“ met het begrip „gedachten des harten“ afwisselden. In zooverre treft hun geen blaam, dat het gebied van ons

logisch denken en van onze dichtende verbeelding niet te scheiden zijn. Maar beide functies zijn wel te onderscheiden, want de ééne leidt tot wetenschap en de andere tot kunst.

Zoo vertalen onze overzetters de werking van de verbeelding bij den stam van Ruben door „grootte inbeeldingen des harten“. De dwazen in Ps. 73 gaan de inbeeldingen des harten nog te boven. De rijke in Spr. 18 vs 11 ziet door zijn inbeelding zijn schat aan voor een hooge muur. Maar in Psalm 10 vertalen zij: „Al zijn gedachten zijn, dat er geen God is“. Zoo ook in Spreuken 24 vs 9: „De gedachte der dwaasheid is zonde“. Soms tijds vertalen zij: „het gedichtsel der gedachten“, waar wij eenvoudig zouden vertalen: „de overleggingen van den geest“, b.v. Gen. 6 vs 5; Deut. 31 vs 21.

Uit deze tweeërlei aanduiding blijkt echter zonneklaar, dat de profeten, die het O. T. schreven de verbeelding goed gekend hebben. Meestal gebruiken ze daarvoor het werkwoord jatzar, dat herinnert aan de taak van den pottenbakker, die het leem vormt naar zijn eigen wil. In het N. T. wordt meestal dokein, d.i. meenen, gebezigd, zooals b.v. Luc. 24 vs 37: „Zij meenden dat ze een geest zagen“. Ook blijkt hun kennis van de verbeelding uit tal van bijzonderheden, die zij mededeelen. Daartoe behoort vooral de invloed van de verbeelding op het leven.

De mensch is in staat zich een eigen wereld van voorstellingen te vormen, die afwijkt van de objectieve werkelijkheid. De vraag hoe hij dit doet, door verbinding van vroegere voorstellingen of deelen daarvan of door een scheppend vermogen laten we hier rusten. Het feit van die schijnwerkelijkheid is er. Ze oefent invloed uit doordat de een zijn werkelijkheid aan den ander opdringt.

De Heilige Schrift erkent onomwonden het bestaan van dien invloed. De profeet Jesaja (c. 29) spreekt van iemand die in den slaap meent dat hij eet en drinkt, maar bij het ontwaken nog hongerig en dorstig is. Zoo droomen Israëls vijanden van hun overwinning. Evenzoo Christus Zelf, als Hij handelt over hen die meenen in te gaan tot Zijn Koninkrijk en die niet kunnen. Op den breeden weg lokt de een den ander mee. En wie kent niet de teekening van de gemeente te Laodicea, die meende rijk en verrijkt te zijn en geens dings gebrek te hebben, en die niet wist, dat ze arm, naakt, blind en jammerlijk ellendig was. Hier bestond een algemeene opinie, die op de afzonderlijke leden inwerkte door middel van de verbeelding.

Voorts leert ons de Heilige Schrift, dat zoowel God als Zijne dienaren gebruik maken van de verbeelding van den mensch. God laat Zijn openbaring aan Jozef geschieden door middel van droomen, waarin hij een schijn-werkelijkheid doorleeft, die later blijkt symbolische beteekenis te hebben. De Apostel Paulus schilderde in zijn prediking tot de Galatiërs de kruisiging van Christus, zoodat ze die beleefden alsof ze daar bij geweest waren.

Ook Satan bedient zich van de functie der fantasie. Hij weet zich te veranderen in een Engel des lichts en spiegelde de eerste menschen een werkelijkheid voor oogen, waarin zij zouden zijn als God, kennende (keurende) het goed en het kwaad. In het Spreukenboek komt een dienaar van Satan voor, die een jonge man een offermaaltijd in haar huis voorspiegelt, waarbij hij als de eenige gast zou aanzitten en genieten.

Doch niet alleen het beleven maar ook het doen der menschen onder leiding van de fantasie komt in de Heilige Schrift voor. Van Bezaleel wordt vermeld, dat God hem had vervuld met den Geest Gods, om te bedenken vernuftigen arbeid in metalen, steen en hout. David wordt bij Amos genoemd een man, die instrumenten der muziek uitdacht. Uitvinden nu is een vrucht van levendige fantasie. Voorts komt in het Nieuwe Testament herhaaldelijk de vermaning voor om nuchteren te zijn. Er bestond dus gevaar voor den invloed van overmatige fantasie in de eerste gemeenten.

De wetenschap die zich met de fantasie bezig houdt maakt terecht onderscheid tusschen fantasie omtrent het heden, het verleden en de toekomst. Van een waarneming in het heden zou men niet verwachten, dat de fantasie daarbij zou komen. Toch gaat ze altoos daarmee gepaard, zoodat wij meer zien, hooren en opmerken dan de gewone werkelijkheid ons aanbiedt. Uit een gesprek hooren we dingen, die er niet in voorkwamen, uit een zin in een brief lezen we meeningen, die den schrijver daarvan vreemd waren, ja zelfs kan een lichte aanraking met de hand door de fantasie uitgebreid worden tot een liefdesroman. Het beste voorbeeld hiervan is het gerucht. Neem aan dat een algemeen bekend persoon een misdrijf heeft gepleegd en de zaak uitlekt, zoodat de een ze aan den ander vertelt. In zoo'n geval wordt de fout al grooter en grooter, totdat een nuchter mensch op onderzoek uitgaat en de zaak tot hare ware proportie terugbrengt.

In deze werking van de fantasie schuilt een sterk persoonlijk element. Wat men gaarne wil neemt men spoedig waar, want de verbeelding vult de leemten aan van een gebrekkige waarneming. Er zijn ouders die gaarne in hun kind een genie zien. Als dan de kleine eens een verstandige zet doet, zeggen ze dadelijk: daar heb je 't al. De ver-

beelding komt de waarneming in 't gevele. Tijdens den burgeroorlog in Z.-Afrika, toen de pers onder de krijgswet moest zwijgen, kwamen er dagelijks geruchten binnen van schitterende overwinningen. Men noemde die rientelegammen, omdat men geen telegraafdraden gebruikte maar zelf de draden maakte. Als twee concurrenten in den handel elkaar bestrijden, ziet de één aan allerlei teekenen dat de ander achteruit gaat, want de fantasie helpt de jaloersche harten aan stof tot waarneming.

Het funeste in deze werking van de verbeelding is, dat men hare produkten met den naam van „geloof“ zoekt te dekken. Vrij onschuldig is dit gebruik als men een persoon die verwacht wordt in de verte ziet aankomen, en de één zegt tot den ander: ik weet niet of hij het is, maar ik geloof het wel. De fantasie gaat aan 't werk door enkele kenteekenen, die men waarneemt uit te beelden, en nu spreekt men alsof er stemmen in ons hart getuigen, hij is het. Maar diep schuldig is dit bedrijf als men niet zeker weet of iemand kwaad gedaan heeft en toch zegt, ik geloof het wel dat hij 't gedaan heeft, want er is een stem in mijn hart, die zegt dat het zoo is. De beelden die de fantasie opwerpt in ons binnenste, worden hier gelijk gesteld met getuigen op wier verklaring wij iets met geloof aannemen.

De vermaning tot nuchterheid is hier wel op haar plaats. Maar niet minder de drang der heilige liefde, die geen kwaad denkt van den ander.

Het verleden is nog grooter terrein voor de verbeelding dan het heden, omdat wij daar te doen hebben met de herinnering. Deze functie is niet dezelfde als het geheugen of de bewaerende functie, want de herinnering betreft hetgeen wij persoonlijk doorleefd hebben. Het beeld daarvan, dat wij ons voorstellen wordt heel spoedig onzuiver, door de innemering van andere beelden of door afleiding van onze opmerkzaamheid of gebrek aan concentratie van de aandacht, zoodat een deel van de beleving ons ontgaat is. Hierbij komt nog de zondige neiging van ons ik, om een ervaring onder het vertellen mooier te maken dan ze werkelijk is. En dan treedt de functie van de verbeelding op om de leemten in de herinnering met verzonnen dingen aan te vullen.

Dit bezwaar neemt niet weg, dat de fantasie, als ze met het verleden werkt, een edele functie is, die bij de functie van het „gelooven aan“ niet gemist kan worden. Door geloof in algemeenen zin (historisch geloof) beoordeelen we feiten uit het verleden naar hun getuigenissen en aanvaarden ze als waar. Bestond ons denken als een departement op zich zelf dan zou die aanvaarding ons koud laten. Maar ieder mensch is een eenheid van leven, zoodat bij ons geloof de geheele persoon betrokken is. Daardoor ontvangt onze verbeelding de gelegenheid om de feiten uit het verleden aanschouwelijk te maken, de ontbrekende schakels tusschen de feiten aan te vullen en er aldus een geheel van te maken.

Bezien van het gezichtspunt van de waarheid verricht hier de verbeelding een gevaarlijk werk. Dit blijkt uit de fantasieelugens van kinderen en van bejaarden die kinds zijn geworden. Er zijn ontstellende feiten te noemen van kinderen, die thuis vertelden, dat ze een brand of een verdrinking hadden bijgewoond, terwijl later bleek, dat ze die verhalen gefantaseerd hadden. Voorts blijkt zulks uit de praktijk van sommige redenaars, die hun gehoor boeien door wegslepende improvisaties. Daarbij fantaseeren zij soms verbanden tusschen de feiten, die alleen in hun brein bestaan, zoodat een nuchter mensch onder de hoorders hen later overtuigen kan van leugen, als ze tenminste zich herinneren wat ze gezegd hebben.

Zal men om dit gevaar te ontkomen de verbeelding dan maar het zwijgen opleggen bij het vertellen of bij het spreken tot de menigte? Dit zou beteekenen, dat het misbruik de macht zou bezitten om het gebruik op te heffen. Men krijgt dan bij het vertellen, b.v. op de school, een dor aaneenrijgen van feiten, waaraan de kinderen geen aandacht schenken. Ze hooren dan wel in de Bijb. Geschiedenis van een zieke die door het dak tot Jezus kwam en hoe de Heiland hem zijn zonden vergaf en beter maakte, maar ze zien geen zieke, geen huis, geen dak, geen arbeid om het platte dak open te maken en de zieke neer te laten. Een verteller zonder fantasie kan kinderen niet boeien, terwijl zij aan de lippen hangen van een meester, die hen met behulp van de fantasie de feiten laat zien en beleven.

Onder volwassenen komen de voor- en nadeelen van het bezit van de functie der fantasie sterk uit in een debat, 't zij dit mondeling of schriftelijk gevoerd wordt. De debater die de feiten waarover het gaat weet te verbinden door ze met behulp van de fantasie tot een geheel te maken, zooals hij het wil en zooals hij het op het oogenblik van zijn spreken of schrijven beleeft, ontvangt van de zijde eener enthousiaste menigte gewoonlijk een daverend applaus, waarmee hij zeer ingenomen is. Daarentegen wordt de debater, die op de wijze van een jurist de feiten toetst en op hun rechte waarde schat en opbouwt tot een waar geheel, alleen in den kring van nuchter denkende menschen met een goedkeurend knikje van het hoofd ontvangen, waarmede hij geheel tevreden is.